

Doç. Dr. Serkan ODAMAN

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Sendikanın Başka Bir Sendikaya Katılması veya Sendikaların Birleşmesi

274 sayılı eski Sendikalar Kanunu'nda "katılma" kavramından hiç bahsedilmemiş, sadece "birleşme" konusu düzenleme altına alınmıştır. Sendika ve konfederasyonların gerek katılması, gerekse de birleşmesi 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 27. maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre; "Sendikaların bir başka sendikaya veya konfederasyonların bir başka konfederasyona katılması halinde katılan sendika veya konfederasyonun bütün hak, borç, yetki ve menfaatleri katıldığı sendika veya konfederasyona kendiliğinden geçer. Birleşen sendika veya konfederasyonların bütün hak, borç, yetki ve menfaatleri birleşme sonucu meydana getirdikleri yeni tüzelkişiliğe kendiliğinden geçer. Bu madde hükümleri gereğince katılan veya birleşen sendika ve konfederasyonların üyeleri, ayrıca bir işleme tabi tutulmaksızın katılan veya yeni meydana getirilen sendika veya konfederasyonun üyesi olurlar. Katılma veya birleşme ile ilgili usul ve işlemler konusunda da 26 ncı madde hükmü uygulanır".

Doktrinde sendikaların ya da konfederasyonların birleşmesi ya da birbirlerine katılmalarının, güçlü sendikacılığın oluşmasında önemli bir faktör olduğu ifade edilmiştir¹. Gerçekten de dünyaya aynı noktadan bakan ve ortak birtakım değerleri paylaşan çalışma hayatının aktörlerinin birlikte olması, kendileri açısından avantaj olarak değerlendirilebilir.

Görüldüğü üzere, maddede hem katılma hem de birleşme durumu hüküm altına alınmıştır. Birleşme halinde, ilgili işkolunda kurulu sendikaların veya konfederasyonların kendi tüzel kişiliklerini sona erdirmeleri ve yeni bir tüzel kişilik kurarak faaliyetlerini bu yeni çatı altında sürdürmeleri söz konusudur. Katılmada ise, bir veya birden fazla sendikanın ya da konfederasyonun tüzel kişiliklerine son vermeleri ve mevcut bir başka sendikaya ya da konfederasyona dahil olmaları söz konusudur. Katılmanın ya da birleşmenin vuku bulabilmesi için sendikaların ya da konfederasyonların genel kurullarının ayrı ayrı bu

Katılmanın ya da birleşmenin vuku bulabilmesi için sendikaların ya da konfederasyonların genel kurullarının ayrı ayrı bu yönde karar vermiş olmaları gerekmektedir.

yönde karar vermiş olmaları gerekmektedir. Bu karar ise her iki kuruluşun genel kurulunda üye veya delege tam sayısının salt çoğunluğuyla alınabilecektir². Ancak tüzükte daha yüksek bir nisap da tespit edilebilecektir³. Bu husus ise Sendikalar Kanunu md. 27/4'de, katılma veya birleşme ile ilgili usul ve işlemler konusunda da 26. madde hükmünün uygulanacağı hükmünden çıkmaktadır. Zira gönderme yapılan Sendikalar Kanunu md. 26'nın ilk fıkrasında, bir konfederasyona üye olmanın sendikanın genel kurul kararına bağlı olduğu, bu kararın da sendikanın genel kurul üye veya delege tam sayısının salt çoğunluğu ile alınacağı, sendika tüzüğünde daha yüksek bir nisabın tespit edilebileceği ifade edilmektedir.

Yargıtay'ın bu husustaki bir kararına konu olayda, sendikada işçi olarak çalışan davacı, ücret, ikramiye ve sosyal yardımdan doğan alacaklarının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir. Yüksek Mahkeme kararında; "2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 26 ve 27. maddeleri hükmünce sendikaların bir başka sendikaya veya konfederasyonun bir başka konfederasyona katılmasının veya birleşmesinin gerçekleşmesi için iki sendikanın veya her iki konfederasyonun Genel Kurulları'nın katılma veya birleşmeye karar vermiş olmaları gerekir. Olayda davacının işçi olarak çalıştığı sendikanın davalı sendikaya katılma kararı varsa da, davalı sendikanın bu katılmanın kabulüne ilişkin Genel Kurulu'nca verilmiş bir kararı yoktur. Böyle olunca katılmadan ve dolayısıyla davalı sendikanın davacının çalıştığı sendikanın borç ve alacaklarından sorumlu olduğundan söz edilemez. Sendikaların Yönetim Kurulları tarafından yapılan protokolde katılma gerçekleşmediğine göre davalı sendikayı

bağlamaz"⁴ şeklinde hükme ulaşmıştır.

Yüksek Mahkeme'nin konuyla ilgili daha yakın tarihli bir kararına göre de; "Sendikaların bir başka sendikaya veya konfederasyonun bir başka konfederasyona katılmasının veya birleşmesinin gerçekleşmesi için her iki sendikanın veya her iki konfederasyonun Genel Kurullarınca katılma veya birleşme kararı verilmiş olmaları gerekir". Yargıtay'ın bu kararına konu olayda, davacı Ankara Valiliği, 23.07.2003 tarihinde kurulan davalı sendikanın kurucu üyelerinden bazılarının 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 5. maddesinde öngörülen sendika kurucu üyesi olma şartlarını taşımamaları nedeniyle aynı Yasanın 6. ve 54. maddesi gereğince davalı sendikanın faaliyetinin durdurulması ve kapatılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Mahkemece kurucu üyelere ...'in mahkûmiyetinin bulunması ve ...'in başka bir işkolunda çalışması nedeniyle kurucu üyelik şartlarını taşımadıklarından dolayı yasada belirtilen koşulları taşıyan en az 7 gerçek kişi ile kurulma şartı gerçekleşmediğinden davalı sendikanın faaliyetinin durdurulmasına ve kapatılmasına karar verilmiştir. Davalı sendika, 28.05.2008 tarihli ek temyiz dilekçesinde, mahkeme kararından sonra 03.05.2008 tarihinde toplanan olağanüstü genel kurul toplantısında Öz Tarım-İş Sendikası'na 2821 sayılı Kanununun 27. maddesi uyarınca katılma kararı alındığını, Öz Tarım İş Sendikası'nın da aynı gün yapılan olağan genel kurul toplantısında kendilerinin katılma taleplerinin kabul edildiğini, böylece Tarım Orman-İş Sendikasının tüzel kişiliğinin sona erdiğini ve bu davanın konusuz kaldığını belirterek kararın bozulmasını istemiştir. Yargıtay burada, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 26 ve 27. maddeleri hükmünce sendikaların bir başka sendikaya veya konfederasyonun bir başka konfederasyona katılmasının veya birleşmesinin gerçekleşmesi için her iki sendikanın veya her iki konfederasyonun Genel Kurullarınca katılma veya birleşme kararı verilmiş olması gerektiğini, davalı sendikanın başka bir sendikaya katılma kararının esas hakkında karar verildikten sonra gerçekleştiğinin iddia edildiğini, mahkemece bu hukuki

Katılan ya da birleşen sendika ya da konfederasyonların üyeleri ise yeni bir işlem gerekmez, katılma durumunda katılan, birleşme durumunda yeni oluşturulan sendika veya konfederasyonun üyesi olacaktırlar.

olguların yasal dayanakları ile birlikte araştırılması gerektiğini, deliller toplanarak dosya kapsamı ile birlikte değerlendirilip hüküm kurulması için kararın sair hususlar incelenmeksizin bozulması gerektiğini hüküm altına almıştır⁵.

Yargıtay burada ayrıca usule ilişkin de önemli bir hususa işaret ederek, 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın 54. maddesinde sendikanın faaliyetlerinin durdurulması ve kapatılması davasının kimler tarafından açılabileceğinin sınırlı şekilde belirtildiğini, fer'i müdahillğine karar verilen sendikanın davada taraf olma sıfatı bulunmadığından, fer'i müdahilin, katıldığı tarafla birlikte hareket ettiğinden tek başına kararı temyiz etmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir.

Katılma durumunda, katılan sendika ya da konfederasyonun tüm hak, borç, yetki ve menfaatleri katıldığı sendika ya da konfederasyona kendiliğinden geçer. Birleşme durumunda ise, birleşen sendika ya da konfederasyonların tüm hak, borç, yetki ve menfaatleri, birleşme sonucunda oluşan yeni tüzel kişiliğe kendiliğinden geçer. Böylece, bir külli halefiyet durumu söz konusudur⁶. Nitekim Yargıtay da, katılan sendikanın önceden açmış olduğu davaya, kendisini bünyesine alan sendikanın devam edebileceğini hüküm altına almıştır⁷. Bu durumlarda, katılan ya da birleşen sendika ya da konfederasyonların üyeleri ise yeni bir işlem gerekmez, katılma durumunda katılan, birleşme durumunda ise yeni oluşturulan sendika veya konfederasyonun üyesi olacaktırlar.

Söz konusu hak, borç, yetki ve menfaatlere, katıldığı sendika ya da konfederasyona

kendiliğinden geçmesinin anlamını irdeleyen Yargıtay, katılma ya da birleşmenin iyi niyetli olup olmadığının kıstasını tartışma konusu yapmış ve yakın tarihte vermiş olduğu bir kararda, öncelikle kanun metnine uygun olarak, sendikanın bir başka sendikaya katılması halinde katılan sendika veya konfederasyonun bütün hak, borç, yetki ve menfaatlerinin, katıldıkları sendika veya konfederasyona geçtiğini hüküm altına almıştır. Karara konu olayda, Tarım Orman İş Sendikası, Öz Orman İş Sendikasına katılmıştır. 2821 sayılı Sendikalar Kanunu md. 26 ve 27'ye uygun şekilde sendika veya konfederasyonun başka sendika ve konfederasyona katılması veya birleşmesi yönünde, her iki sendikanın veya her iki konfederasyon genel kurulları katılma veya birleşmeye karar verdiği halde, mahkemece katılmanın kötü niyetle alınmış bir karar olduğu şeklinde kabulünün Yasaya açıkça aykırı olduğundan kararın bozulması istenmiştir.

Yargıtay'a göre; anılan katılma yasal prosedüre uygun olarak yapılmıştır. Yüksek Mahkeme, katılmanın iyi niyet kurallarına aykırı olduğu gerekçesine 27. maddesinin açık düzenlemesi karşısında katılmanın mümkün olmadığını, kaldı ki, mahkemenin yorumunun kabulü için sendikaların Sendikalar Kanunu'nun 2. maddesinde sözü edilen "Sendika; işçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerin korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluşlara denir" düzenlemesinin göz ardı edilmesi gerektiğini, başka bir anlatımla önemli olan sendika bünyesi içerisindeki işçilerin hak ve menfaatleri olduğunu belirtmiştir⁸.

Burada son derece önemli olan husus ise, katılmanın ya da birleşmenin ancak aynı işkolundaki sendikalar arasında olabilesidir⁹. Bu durum elbette işkolu esasına göre sendikalaşmanın doğal bir neticesi olarak değerlendirilmelidir. Diğer yandan, her ne kadar Kanunda

Katılma ya da birleşme ancak aynı işkolundaki sendikalar arasında olabilecektir.

Katılma veya birleşme sonucunda, ilgili kuruluşun üyelerinin durumu da açık bir şekilde düzenleme altına alınmaktadır.

birleşme ya da katılma işlemlerine konu olan işçi ve işveren kuruluşlarının türü belirtilmemişse de, sendikalaşmanın genel ilkelerinden ve birleşme ile katılmanın hukuki sonuçlarını düzenleyen hükümlerin mahiyetinden, birleşecek ya da katılacak olan kuruluşların aynı türden olacağı hususunda bir tereddüt olmadığı söylenebilir¹⁰.

Birleşmede, Sendikalar Kanunu md. 6 çerçevesinde, kuruluşa dair işlemler gerçekleştirilmelidir¹¹. Bir başka deyişle, yeni kurulan sendikanın kurucuları, sendika merkezinin bulunacağı ilin valiliğine makbuz karşılığında, dilekçelerine ekli olarak sendika tüzüğünü, kurucuların nüfus cüzdanlarının suretlerini, ikametgah belgelerini, meslek ve sanat özgeçmişlerini, sendikanın kurulacağı işkolunda fiilen çalışmakta olduklarını kanıtlayan belgeler ile sabıka kayıtlarını, ilk genel kurula kadar kuruluşu sevk ve idare edecekler ile bunların eşleri ve velayetleri altındaki çocuklarına ait noterden tasdikli mal bildirimlerini vermek zorundadırlar. Konfederasyonun kurulmasında da yine Sendikalar Kanunu md. 6 hükmü çerçevesinde, ilgili ilin valiliğine gerekli belgeleri makbuz karşılığında vermek durumundadırlar. Bu işlemler de elbette Sendikalar Kanunu md. 8 uyarınca ilan edilerek resmi makamlara bildirilecektir.

Katılmada ise elbette yeni bir tüzel kişilik oluşturulmadığından, Sendikalar Kanunu md. 6'da ifadesini bulan prosedürün uygulanmasına ihtiyaç bulunmayacaktır. Ne var ki, katılan sendika veya konfederasyonun katılma ile ilgili genel kurul kararları Sendikalar Kanunu md. 8 uyarınca ilan edilmeli ve resmi makamlara da bildirilmelidir. Zira yukarıda da belirtildiği üzere, Sendikalar Kanunu md. 27/4'de katılma veya birleşme ile ilgili usul ve işlemler konusunda da 26. madde hükmünün uygulanacağı belirtilmektedir. Nitekim söz konusu 26. maddenin 4. fıkrasında da kararların Sen-

dikalar Kanunu md. 8 hükmüne göre ilan edileceği ve resmi makamlara bildirileceği ifade edilmektedir.

Sendikalar Kanunu md. 27/3'de, katılma veya birleşme sonucunda, ilgili kuruluşun üyelerinin durumu da açık bir şekilde düzenleme altına alınmaktadır. Buna göre; katılan veya birleşen sendika ve konfederasyonun üyeleri, ayrıca herhangi bir işlem olmaksızın doğrudan katılan ya da yeni oluşturulan sendika ya da konfederasyonun üyesi olacaklardır. Böylece üyelik için ayrıca bir işlem yapılmayacak ve üyelikler kolayca devam edebilecektir. Ancak yeri gelmişken belirtmek gerekir ki; katılma ya da birleşme durumundaki bu kanuni, doğrudan geçiş, üye için elbette bir zorunluluk olarak algılanmamalıdır. Zira Kanundaki "üyelikten çekilme"ye ilişkin usule uygun olarak üyenin üyelikten ayrılabilmesi de her zaman mümkündür. Aslında bu husus, pozitif ve negatif sendika özgürlüğünün bir sonucu olarak telakki edilmelidir. Zira örneğin, kişinin üyesi olduğu sendikanın tüzel kişiliği ortadan kalkmakta ve sendikası bir başka sendikaya dahil olmaktadır ya da üyesi olduğu sendika bir başka sendikayla birleşmekte ve yepyeni bir tüzel kişilik doğmaktadır. Bu durumda, elbette kişiden katılan ya da birleşme sonucunda yeni kurulan sendikaya üyeliğinin devam etmesini mutlaka kabul etmesi beklenemez. Bu nedenle, usulüne uygun olarak üyelikten çekilmesi imkanı her zaman mevcuttur.

Tunçomağ, Sendikalar Kanunu md. 27/3'ün yeterince açık olmadığını belirtmiştir. Yazara göre; "Bu hükümden, katılan veya birleşen sendikanın üyelerinin mutlaka katılan ve yeni kurulan sendikanın üyesi olacakları anlamı çıkmaktadır, oysa katılan ve birleşen sendika üyeleri kabul etmedikleri takdirde, katılan veya yeniden kurulan sendikanın üyesi olmazlar. Çünkü hiçbir üye derneğin, sendikanın amacını değiştiren kararı kabul zorlanamaz. Medeni Kanun md. 67'de yer alan bu hüküm, sendikalara da uygulanmak gerekir. Bu yüzden katılan veya birleşen sendikanın üyeleri, ancak açık veya zımni surette itiraz etmedikleri takdirde sendikanın üyesi olabileceklerdir"¹².

Katılan ya da birleşen kuruluşun tüzel kişiliği sona erdiğinden, ilgili kuruluşun yöneticilerinin de bu görevleri doğal olarak sona erecektir.

Narmanlıoğlu ise eski Medeni Kanun md. 67'deki durumun, yani derneğin amacının değiştirilmesi olgusunun katılma veya birleşme şeklindeki işlemlere uygulanmasının kabil olmadığını, Sendikalar Kanunu bünyesindeki sendikal kuruluşların amaçlarının değiştirilmesinin mümkün olmadığını, derneklerden farklı olarak amacın kanunen özelleştirildiğini ifade etmektedir¹³. Sendikalar Kanunu md. 27/3'ün son derece sarıh hükmü karşısında, Narmanlıoğlu'nun görüşüne iştirak etmenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Ayrıca eklemek gerekir ki, katılan ya da birleşen kuruluşun tüzel kişiliği sona erdiğinden, ilgili kuruluşun yöneticilerinin de bu görevleri doğal olarak sona erecektir. Yoksa üyeliğin devamı, yöneticiliğin de katılınan ya da yeni kurulan tüzel kişilikte devam edeceği anlamına gelmeyecektir. Ancak elbette, bu yöneticilerin, katılınan ya da yeni kurulan kuruluşta, genel kurulların alacağı kararlarla yeni tüzel kişilikte yönetici olmaları elbette her zaman mümkün olabilecektir¹⁴.

DİPNOTLAR

- 1 Sur, M.: İş Hukuku-Toplu İlişkiler, 2. Bası, Ankara, 2008, s.149.
- 2 Sur, s.149.
- 3 Tuğ, A.: Sendikalar Hukuku, Ankara, 1990, s.158.
- 4 Yargıtay 9.HD., 01.06.1989, E.1989/2737, K.1989/5098, Legalbank.
- 5 Yargıtay 9.HD., 12.06.2008, E.2008/19966, K.2008/15567, Legalbank.
- 6 Sur, s.149.
- 7 Yargıtay 9.HD., 24.10.1975, E.28372, K.48414, İHU., Send.K.13, No:1.
- 8 Yargıtay 9.HD., 17.07.2009, E.2009/20456, K.2009/21114, Legalbank.
- 9 Tuncay, C.: Toplu İş Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2010, s.100; Esener, T.: İş Hukuku, 3. Bası, Ankara, 1978, s.373 vd. ; Şahlanan, F.: Sendikalar Hukuku, İstanbul, 1995, s.212; De-

- mir, F.: Sendikalar Hukuku, 4. Bası, İzmir, 1999, s.151 vd.
- 10 Narmanlıoğlu, Ü.: İş Hukuku II-Toplu İş İlişkileri, İzmir, 2001, s.211.
- 11 Sur, s.149.
- 12 Tunçomağ, K.: İş Hukuku, C.II, B.2, İstanbul, 1985, s.123.
- 13 Narmanlıoğlu, s.213, dn.525.
- 14 Narmanlıoğlu, s.214, dn.527.

KAYNAKÇA

- Demir, F.: Sendikalar Hukuku, 4. Bası, İzmir, 1999.
- Esener, T.: İş Hukuku, 3. Bası, Ankara, 1978.
- Narmanlıoğlu, Ü.: İş Hukuku II-Toplu İş İlişkileri, İzmir, 2001.
- Sur, M.: İş Hukuku-Toplu İlişkiler, 2. Bası, Ankara, 2008.
- Şahlanan, F.: Sendikalar Hukuku, İstanbul, 1995.
- Tuğ, A.: Sendikalar Hukuku, Ankara, 1990.
- Tuncay, C.: Toplu İş Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2010.
- Tunçomağ, K.: İş Hukuku, C.II, B.2, İstanbul, 1985.